

Магістр 1 курсу

Фінансового факультету ХНЕУ

ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто комплексний підхід до визначення фінансового стану підприємства та його фінансової стратегії розвитку на основі об'єднання моделі фірми Du Pont та матриці фінансових стратегій Франсона і Романа на прикладі ПАТ "Харківський плитковий завод".

Аннотация. Рассмотрен комплексный подход к определению финансового состояния предприятия и его финансовой стратегии развития на основе объединения модели фирмы Du Pont и матрицы финансовых стратегий Франсона и Романа на примере ПАО "Харьковский плиточный завод".

Annotation. A complex approach to determine the financial condition of the company and its financial development strategy has been considered.

Ключові слова: фінансова стратегія, комплексний підхід, матриця Франсона і Романа, модель Du Pont.

Нині діяльність підприємств, а особливо тих, що потребують або вже активно використовують позикові фінансові ресурси, неможлива без фінансового планування, яке є складовою як розробки фінансових стратегій, так і формування фінансової політики підприємств.

Стратегічне планування, спрямоване на формування механізму змін фінансових результатів, поліпшення фінансового стану, має істотний вплив на фінансову політику підприємства.

Застосування сучасних технологій, освоєння нових видів продукції підприємствами з виробництва керамічної плитки вимагає змін у фінансовій політиці підприємств галузі.

Власне це, а також необхідність прийняття ефективних управлінських рішень у післякризових умовах на засадах стратегічного планування системи фінансів, викликає потребу здійснення більш глибоких наукових досліджень у сфері фінансового планування їхньої діяльності.

Для того щоб розроблена стратегія була успішно реалізована, потрібно докласти значних зусиль до вдосконалення самого процесу її розроблення. Одним із важливих етапів цього процесу є аналіз фінансового становища підприємства. На сьогодні актуальними є матричні методи управління фінансами та застосування факторного аналізу, які дають змогу швидко прорахувати багатоваріантні сценарії розвитку підприємства.

Питанням розробки та реалізації фінансової стратегії на підприємствах присвячено чимало публікацій як у вітчизняних, так і в зарубіжних літературних джерелах. Теоретико-методологічні аспекти стратегічного фінансового управління досліджували, такі вчені, як: І. Ансофф [1], І. Бланк [2], Бутиріна В. М. [3], Гриньов А. В. [4] та інші. Відносно новим напрямом проведення стратегічного фінансового аналізу є застосування матричного підходу Франсона і Романа, який дає змогу визначити фінансове становище підприємства та спрогнозувати відповідні зміни. Поряд з цим підходом для більш точного прогнозування і визначення перспектив розвитку Бутиріна В. М. та Верещакєва Г. А. [5, с. 178] пропонують використовувати комплексний підхід визначення фінансової стратегії розвитку на основі об'єднання моделі Du Pont та матриці Франсона і Романа.

Метою дослідження є проведення стратегічного та фінансового аналізу результатів фінансової діяльності підприємства, визначення напрямів змін його фінансового стану на основі об'єднання моделі Du Pont та матриці фінансових стратегій Франсона і Романа.

Виклад основного матеріалу. Аналогічно стадії життєвого циклу підприємства фінансовий розвиток можна представити в вигляді стадій становлення, зростання, стабілізації або гальмування. Очевидно, що фінансова стратегія підприємства має визначатися виходячи з того, на якій стадії розвитку воно знаходиться. Оскільки фінансова стратегія охоплює достатньо довгий часовий інтервал, то необхідно визначити поточну стадію фінансового розвитку, можливості та умови переходу до нової стадії. Віднесення підприємства до певної стадії розвитку слід проводити шляхом побудови матриці фінансових стратегій та її доповнення моделлю Дюпон.

Основою побудови матриці фінансових стратегій Франсона і Романа є розрахунок наступних показників: результат господарської діяльності (РГД), результат фінансової діяльності (РФД), результат фінансово-господарської діяльності (РФГД).

1. Результат господарської діяльності розраховують за формулою:

$$РГД = БРЕІ - \Delta ФЕП - ВІ + ЗПМ, \quad (1)$$

де БРЕІ – бруто-результат експлуатації інвестицій;

$\Delta ФЕП$ – зміни фінансово-експлуатаційних потреб;

ВІ – виробничі інвестиції;

ЗПМ – звичайний продаж майна.

Результат господарської діяльності з економічного погляду може бути визначений як сума грошових коштів підприємства після фінансування. РГД свідчить про ліквідність підприємства після фінансування всіх витрат, що пов'язані з його розвитком [5, с. 659].

2. Результат фінансової діяльності розраховують за формулою:

$$РФД = \Delta ПК - В - ПНП - (Д + ДВФД), \quad (2)$$

де $\Delta ПК$ – зміни позикових коштів;

$В$ – відсотки, вартість фінансування;

$ПНП$ – податок на прибуток;

$Д$ – дивіденди;

$ДВФД$ – інші доходи і витрати фінансової діяльності.

Результат фінансової діяльності відображає фінансову політику підприємства. За його підрахунку треба користуватись лише рухом фінансових потоків. Вирішальне значення для визначення знака РФД має знак зміни позикових коштів.

3. Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД) підприємства розраховують за формулою:

$$РФГД = РГД + РФД. \quad (3)$$

Після розрахунку цих основних показників можна умовно віднести підприємство до одного з квадратів матриці, а також визначити, на якій стадії фінансового розвитку знаходиться підприємство (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця визначення стадії фінансового розвитку

	РФД < 0	РФД ≈ 0	РФД > 0
РГД > 0	1 РФГД ≈ 0	4 РФГД > 0	6 РФГД > 0
РГД ≈ 0	7 РФГД < 0	2 РФГД ≈ 0	5 РФГД > 0
РГД < 0	9 РФГД << 0	8 РФГД < 0	3 РФГД ≈ 0
Стадія фінансового розвитку	$P_n < 0$	$P_n [0; 0,1)$	$P_n > 0,1$
ОА ↑	12	11	10
ОА ↓	15	14	13
	ROA < 0	ROA ≈ 0	ROA > 0

Основою побудови моделі Дюпон є розрахунок складових рентабельності сукупного капіталу (ROA). Такими складовими є два факторні показники – рентабельність продажів (P_n) й обіговість активів (ОА). Таким чином, розрахунок запропонованих показників дає змогу визначити фінансовий стан підприємства та напрями майбутніх змін:

$$ROA = \frac{ЧП}{ВР} \times \frac{ВР}{А} = P_n \times OA, \quad (4)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ВР – виручка від реалізації продукції (робіт, послуг);

А – середньорічна сума активів.

Бутиріна В. М. та Верещаєва Г. А. [3, с. 179] пропонують доповнити матрицю фінансових стратегій Франсона і Романа матрицею стадії фінансового розвитку, розробленою на основі моделі фірми Дюпон (див. табл. 1). Розглянемо положення підприємства на матриці фінансової стратегії та можливі шляхи їх зміни.

Охарактеризуємо запропоновану область доповнення (квадрат 10 – 16):

Квадрат 10. Стейкий фінансовий стан. Підприємство платоспроможне, його фінансовий стан дає змогу вчасно виконувати зобов'язання і залишатись прибутковим. Можливий перехід у квадрати 11, 13.

Квадрат 11. Середній фінансовий стан. Підприємство знаходиться у стані фінансової рівноваги і має найбільшу кількість можливих варіантів зміни фінансового положення: квадрати 10, 14, 12, 13.

Квадрат 12. Кризовий фінансовий стан. Кризовий фінансовий стан підприємства. Необхідність зменшувати всі інвестиції або дробити підприємство. Потреба у фінансовій підтримці. Можливий перехід у квадрати 15 або 14.

Квадрат 13. Допустимий фінансовий стан. Спостерігається зменшення обіговості активів за допустимого показника рентабельності продажу, тобто це свідчить про те, що підприємство знаходиться на межі мінімально допустимого рівня. Можливий перехід у квадрати 11, 14.

Квадрат 14. Нестійкий фінансовий стан. Структура капіталу незадовільна, платоспроможність знаходиться в межах допущених означень. Можливо перехід у квадрати 11, 12, 15.

Квадрат 15. Критичний фінансовий стан. Підприємство неплатоспроможне й абсолютно не стійке, на межі банкрутства. Можливий перехід у квадрати 12, 14, 11.

Результати фінансово-господарської діяльності ПАТ "Харківський плитковий завод" наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Результати фінансово-господарської діяльності ПАТ "Харківський плитковий завод"

	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
1	2	3	4	5
Результат господарської діяльності	-68007	-16314	-2696	79624
Результати фінансової діяльності	67338	17369	-44844	-75741
Результат господарсько-фінансової діяльності	-669	1055	-47540	3883

1	2	3	4	5
Логічне значення РГД	РГД < 0	РГД < 0	РГД < 0	РГД > 0
Логічне значення РФД	РФД > 0	РФД > 0	РФД < 0	РФД < 0
Номер квадрата	3	3	9	1
Рп	-0,190	-0,003	0,134	0,188
ОА	0,951	0,883	1,008	1,088
РОА	-0,181	-0,003	0,136	0,204
Номер квадрата	12	15	10	10

Протягом 2008 – 2009 рр. стан підприємства характеризує квадрат 3 "Нестійка рівновага", який вказує те, що підприємство або ж упровадило інвестиційний проект або ж скоротило фінансово-експлуатаційні витрати (за рахунок нарощування кредиторської заборгованості). На початок періоду (2008 р.) підприємство знаходиться на стадії кризового стану, потім переміщується у квадрат 15 і має критичний фінансовий стан. Протягом останніх 2-х років підприємство має стійкий фінансовий стан. Також 2011 року підприємство переміщується до 1 квадрата матриці Франсона і Романа, тобто воно має всі можливості для реалізації інвестиційних проектів. Підприємство скорочує частку позикових коштів що позитивно відображається на його фінансовому стані. За таких умов можливі наступні варіанти розвитку:

1) перехід до квадрата 4, збереження темпів зростання виробництва, збільшення запасу фінансової стійкості за рахунок мобілізації ефекту фінансового левериджу;

2) реалізація інвестиційного проекту та перехід до квадрата 2 або 7 залежно від темпів зростання. Такий сценарій є найбільш прийнятним.

Слід додати, що за таких умов фінансовий стан підприємства може залишитися стійким або ж зміниться на середній чи допустимий.

Використання запропонованої матриці дасть змогу керівництву підприємства приймати об'єктивні рішення щодо комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення мети фінансової стратегії. У межах запропонованої матриці можна розглядати проблему співвідношення мети і ресурсів розвитку підприємства в динаміці, формувати фінансову стратегію, визначати пріоритетні сфери фінансового розвитку, що забезпечують її реалізацію, і модифікувати фінансову стратегію внаслідок зміни важливих параметрів функціонування підприємства.

Наук. керівн. Журавльова І. В.

Література: 1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Изд-во "Экономика", 1998. – 519 с. 2. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К.: Вид-во "Ника-Центр", "Эльга", 2004. – 720 с. 3. Бутиріна В. М. Визначення фінансової стратегії розвитку підприємства / В. М. Бутиріна, Г. А. Верещаєва // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.7. – С. 177–182. 4. Гриньов А. В. Якість формування фінансової стратегії підприємства / А. В. Гриньов, О. М. Ястремська // Фінанси України. – 2006. – № 6. – С. 121–128. 5. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс / Бланк И. А. – 2-е изд., [перераб. и доп.]. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 659 с. 6. Семенов А. Г. Матрица фінансових стратегій / А. Г. Семенов // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 2. – С. 139–143.